राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग

National Human Rights Commission

केन्द्रिय कार्यालय, Central Office

हरिहर भवन, पुल्चोक, ललितपुर, HariharBhawan, Pulchowk, Lalitpur, Nepal

प.सं.
च. नं.

प्रेस विज्ञप्ति

(आमसञ्चारका माध्यममा तत्काल उपयोगको लागि)

२०७० भदौ १ गते

दोरम्बा हत्याकाण्डको ११ वर्षमा प्रवेश

मानवताविरुद्धका अपराधलाई कानुनी कारबाहीको दायरामा ल्याऊ

विसं २०६० साल साउन ३२ गते रामेछापको दोरम्बामा निहत्था र निर्दोष १९ नेपालीहरूको माओवादी भएको आशंकामा निर्ममतापूर्वक हत्या भएको १० वर्ष पूरा भएको छ । राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा समेत घोर भर्त्सना गरिएको उक्त घटना मानवता विरुद्धको गम्भीर अपराध थियो । उक्त हत्याकाण्डको विषयमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले सर्वोच्च अदालतको पूर्वन्यायाधीश माननीय कृष्णजङ्ग रायमाझीको संयोजकत्वमा तत्काल छानबिन टोली गठन गरी त्यससम्बन्धी सत्यतथ्य जनसमक्ष सार्वजनिक गरेको कुरा आयोग स्मरण गराउन चाहन्छ । उक्त सुनियोजित हत्याकाण्डको पीडक पक्षलाई कानुनी कारवाही गर्न र पीडितहरूलाई राहत, परिपूरण र क्षतिपूर्तिको निम्ति आयोगले नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिसकेको छ । तर हत्याकाण्ड भएको ११ लाग्दा पनि पीडकलाई कानुनी कारबाही नहुनु र पीडितलाई उचित क्षतिपूर्ति प्रदान नगरिनु राज्यको तर्फबाट नागरिकप्रति गरिएको घोर अन्याय हो ।

यसबाहेक तात्कालीन राज्यपक्षबाट भएको धनुषाको गोदार हत्याकाण्ड, कालिकोटको कोटवाडा हत्याकाण्ड र डोटीको मुडभरा हत्याकाण्ड पनि त्यत्तिकै गम्भीर प्रकृतिको मानवता विरोधी अपराधको रूपमा लिन सकिन्छ । साथै तात्कालीन गैरराज्यपक्ष नेकपा (माओवादी) बाट गरिएका चितवनको माडी हत्याकाण्ड, नवलपरासीको वर्गदवा हत्याकाण्डलगायत सयौं व्यक्ति-हत्याको विषयमा पनि राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगले अनुसन्धान गरी पीडकलाई कानुनी कारबाही र पीडितलाई राहत, परिपूरण र क्षतिपूर्तिको निम्ति नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ । नेपाल सरकारबाट पछिल्लो चरणमा पीडितलाई प्रदान गरिने राहत, परिपूरण र क्षतिपूति प्रदानमा प्रगति भए पनि गम्भीर प्रकृतिका मानव अधिकार हनन्‌को घटनाका पीडकहरूलाई कानुनी कारबाही गर्ने दिशामा आनकारी गरेको छ । विधिको शासन मान्नेहरूका लागि यो नितान्त दुःखद पक्ष हो ।

विस्तृत शान्ति सम्झौता पछाडि बनेका सबै सरकारहरूले आयोगको सिफारिसलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने सार्वजनिक प्रतिबद्धता जाहेर गरे पनि व्यवहारमा पीडकहरूलाई कानुनी दायराभित्र ल्याई कारबाहीको प्रक्रिया अघि बढेको देखिन्न । अर्कोतिर, विस्तृत शान्ति सम्झौताअनुसार 'सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग' गठन नहुनु अर्को दुःखद पक्ष हो । सशस्त्र द्वन्द्वकालीन गम्भीर प्रकृतिका मानव अधिकार हनन् र मानवता विरुद्धका अपराधहरूमा आयोगले गरेको स्वतन्त्र र निष्पक्ष छानबिन र सिफारिसहरूलाई व्यवहारमा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु नेपाल सरकारको जिम्मेवारी र कर्तव्य हो । देशमा मानव अधिकारको सम्मान र संरक्षण गर्न एवम् मौलाउँदै गएको दण्डहीनताको कुसंस्कार अन्त्य गर्नका लागि नेपाल सरकारलाई गरेको सिफारिस, आदेश र सुझावहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आयोग पुनः आह्वान गर्दछ ।

(वेदप्रसाद भट्टराई)
कामु सचिव